Institutet för språk och folkminnen

”Terminologi i samhällets tjänst”
Nordterm 2023

Stockholm 14–15 juni 2023

Här följer en sammanställning av abstrakten till sessionsföredragen som kommer att hållas under konferensen Nordterm 2023, den 14–15 juni på Ersta konferens i Stockholm. Föredragen är sorterade i bokstavsordning efter föredragshållarens förnamn.

Nye termer i almensproget

Foredraget undersøger brugen af nye termer i det islandske samfund. Vi begrænser os til terminologi på områder, der har været i fokus i det islandske samfund i den sidste tid og undersøger om de nye termer bliver anvendt. Der undersøges om termerne som forekommer i samfundsdiskussionen er i overensstemmelse med ordbrug i relativ nye islandske love og en termsamling i statskundskab fra 2021 som er tilgængelig i den islandske termbank (arnastofnun.idord.is).

Blandt termerne som vi iagttager er termer om migrations- og asylpolitik (*flóttamaður*, *farendur*, *vegalaust fólk innan eigin ríkis, umsækjandi um alþjóðlega vernd* versus *hælisleitandi*) og termer som anvendes for at skelne falske nyheder fra rigtige nyheder (*misupplýsingar, meinupplýsingar, rangupplýsingar, upplýsingaóreiða* versus *falsfréttir*).

Nye sprogteknologiske resurser (The Icelandic Gigaword Corpus) gør det muligt at se nærmere på dette emne end tidligere og identificere resultaterne efter forskellige tekstyper, f.eks. parlamentstale og diskussioner på de sociale medier. Med disse metoder kan man finde ud af om og hvor tidligt nye termer spredes og etableres og også om forældede termer stadig hyppig bruges, hvis det forholder sig sådan.

Undersøgelsen har påvist at årsagere til om og hvor hurtigt termer etableres i den sociale diskurs, afhænger af forskellige faktorer, f.eks. hvor enkle eller komplicerede de er, eller om de er omstridte. Termer som appellerer til offentligheden slår i højere grad rod i almensproget.

Foredragsholder: Ágústa Þorbergsdóttir og Einar Freyr Sigurðsson

Nøgleord: termer, offentlig debat, almensprog, sprogteknologiske resurser

Referencer:

Íðorðasafn í alþjóðastjórnmálum og stjórnmálafræði: Íðorðarit Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum 7. Ágústa Þorbergsdóttir, Salka Guðmundsdóttir, Silja Bára Ómarsdóttir (red.). Reykjavík: Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum.

Godt språk gir gode helsetjenester

I 2022 fikk Norge en ny språklov med en tilhørende stortingsmelding om språk. Språkloven lovfester det sektorovergipende prinsippet i språkpolitikken. Det innebærer at hver sektor må ta språkpolitiske hensyn i utformingen og gjennomføringen av egen politikk. Noen sektorer har nøkkelroller, og det er særlig viktig at disse definerer og følger opp det språkpolitiske ansvaret sitt. Dette gjelder blant annet helsesektoren, som har stor betydning for offentlige innbyggertjenester. Helsesektoren er derfor et prioritert arbeidsfelt for Språkrådet. Dette foredraget skal handle om hvordan Språkrådet i Norge jobber for å få helsesektoren til å ta språkpolitisk ansvar.

Språkrådet samarbeider tett med strategisk viktige aktører i helsesektoren, og deltar blant annet i en gruppe for norsk medisinsk fagspråk. Gruppa ble etablert i 2015, og består for tiden av ti medlemmer fra helsetjenesten, akademia og Språkrådet. Et av gruppas hovedformål er å bidra til å vedlikeholde og videreutvikle norsk medisinsk fagspråk. Gruppa har også et tett samarbeid med *Tidsskrift for Den norske legeforening*, som spiller en viktig rolle når det gjelder røktingen av det norske medisinske fagspråket.

I 2021 utga gruppa boka *Helsespråk* i samarbeid med Direktoratet for e-helse, Helse sør-øst RHF og Språkrådet. Boka inneholder artikler fra 25 forfattere som skriver om ulike sider ved språk og kommunikasjon i helsetjenesten. Planen var å invitere til et fysisk seminar i forbindelse med lanseringen og etablere et helsespråknettverk, men på grunn av pandemien måtte lanseringen foregå digitalt, og gruppa måtte utsette øvrige planer.

I 2022 arrangerte gruppa et nytt nettseminar om helsespråk i samarbeid med Digitaliseringsdirektoratet, KS og Språkrådet, og i februar 2023 ga gruppa ut oppfølgerboka *Pasientjournalen – språk, dokumentasjon og helsekompetanse*. Den nye boka ble lansert på et fysisk seminar som også dannet startskuddet for et helsespråknettverk. Helse- og omsorgsministeren åpnet seminaret, og flere sentrale helseaktører holdt innlegg. Gruppa planlegger ytterligere to nettverksmøter i 2023.

Seminarene og bokutgivelsen har hatt stor verdi når det gjelder å sette helsespråk på dagsordenen og samle sentrale aktører i helsesektoren. Den første boka fikk veldig god mottakelse, og artikler fra boka har blitt republisert i bl.a *Språknytt*, *Tidsskrift for Den norske legeforening* og andre helsefagblader. Boka har også blitt bredt omtalt i den medisinske fagpressen, og den har blitt anmeldt i flere tidsskrift.

Foredragsholder: Ann Helen Langaker. Ann Helen Langaker er seniorrådgiver i Språkrådet i Norge. Hun jobber primært med å følge opp språkpolitikken på feltet terminologi og fagspråk i helsesektoren.

Nøkkelord: helsespråk, språkpolitikk, språklov, sektorovergripende prinsipp

Anna Smålander
Lunds universitet

Termer och begrepp för patientjournalens delar

Sedan 2017 kan svenska invånare läsa sin patientjournal på nätet, via 1177.se. I mitt avhandlingsprojekt undersöker jag språket i patientjournalen och om journalspråket har förändrats i och med att onlineåtkomsten infördes. I samband med detta har det uppstått ett behov av att benämna patientjournalens olika delar, vilket visat sig problematiskt då det inte verkar finnas någon gemensam terminologi för detta. I Sveriges 21 regioner används inom sjukhusen fem olika journalsystem (samt ytterligare två inom primärvården), och terminologin verkar delvis vara beroende av just journalsystemet.

I detta föredrag presenterar jag en undersökning som syftar till att reda ut begrepp, begreppsrelationer och termer när det gäller patientjournalen och dess olika delar, framför allt den del som kallas journalanteckningar. Undersökningen är alltså deskriptiv. Begrepps- och termutredningen baseras dels på skriftliga källor, dels informanter. De skriftliga källorna utgörs bl.a. av lagar och föreskrifter, läroböcker i medicin samt journalsystemens manualer. Informanterna består av vårdpersonal från olika regioner och som representerar de olika journalsystemen.

Undersökningen visar att det inte råder någon konsensus vare sig i fråga om begrepp eller i fråga om termer när det gäller journalanteckningar och deras delar. För vissa begrepp förekommer flera termer, och ibland används samma term för olika begrepp. Vissa begrepp har ingen benämning. Sammantaget tyder undersökningens resultat på att detta område skulle gynnas av en standardisering av terminologin.

Nyckelord: patientjournal, journalanteckning, journalsystem, e-journal

Att bygga upp terminologiarbetet på en svensk myndighet

Abstrakt Nordterm 2023

I slutet av 2021 bestämde sig Arbetsförmedlingen för att börja arbeta strukturerat med sin terminologi. Målet är att ta fram en flerspråkig termbank som också ska fungera som en stilguide för myndighetens skribenter. På detta sätt ska termbanken bli fundamentet för hela myndighetens språkarbete.

Man har upphandlat ett verktyg för terminologihantering och anställde i juni 2022 en terminolog, Carl Strömbäck. I detta föredrag går Carl igenom det första året med myndighetens terminologiarbete och beskriver planen framåt.

Exempel på frågor som tas upp är:

- **Vad börjar man med när ingenting finns på plats?**
  Från att avgränsa ämnesområden, formulera termbankens syfte och identifiera målgrupper till att träffa samarbeten (interna och externa), slå fast arbetsprocesser och komma igång med själva begreppsutredningarna är det många delar av arbetet som ska komma på plats. Vad avgör prioriteringen?

- **Hur hittar en terminolog sin plats i organisationen och i de befintliga arbetsprocesserna?**
  På Arbetsförmedlingen är terminologiarbetet placerat på kommunikationsavdelningen och ses som en del av språkarbetet. Men i arbetet med att strukturera och kategorisera information behöver terminologen samarbete med kollegor från helt andra delar av verksamheten till exempel informationsarkitekter, it-specialister och UX-designers. Vilka är för- och nackdelarna med att terminologi ses som en språkfråga?

- **Hur gör man för att nå ut med sitt budskap i en stor och decentraliserad myndighet?**
  Arbetsförmedlingen har över 10 000 medarbetare, med vitt varierande bakgrund, kompetens och arbetsuppgifter. Gemensamt är att alla har ett flertal resurser (rutiner, handböcker, stödsystem) som ska stödja eller styra arbetet. Hur säkerställer man att terminologiska rekommendationer når fram, används och gör nytta, och inte bara blir ytterligare något man "borde göra" i jobbet?

Föredragshållare: Carl Strömbäck, terminologisamordnare, Arbetsförmedlingen

Terminologiarbetet på Kronofogden

Den som är ny på Kronofogden behöver inte bara lära sig nya arbetsuppgifter – hen ska också erövra nya termer. Termer som har sin grund i juridiken och som bara används på Kronofogden. Medarbetaren behöver också kunna bemöta medborgare på ett språk som är begripligt. Det är bland annat där vårt arbete med myndighetens termer kommer in.

Vi som driver arbetet med Kronofogdens ordlista bidrar med olika perspektiv. Kommunikatören och språkvårdaren vill att ordlistan ska bidra till en begriplig och enhetlig kommunikation, verksamhetsarkitekten har behov av definierade termer i modeller, juristen betonar vikten av lagstiftningen och kronoinspektören bidrar med mottagarperspektivet. Som myndighet har vi också ett särskilt ansvar för svensk terminologi inom vårt fackområde.

Arbetet med att utveckla ordlistan har pågått sedan 2018. Då fanns det redan flera olika ordlistor. Vårt mål var att samla centrala termer och att definiera dem på begripligt och juridiskt korrekt sätt för externa och interna målgrupper.

Vi är en liten arbetsgrupp som arbetar över avdelningsgränserna, involverar medarbetare och förankrar ordlistan i myndigheten. Vi har hämtat inspiration från andra myndigheters terminologiarbete, etablerade ordlistor, tillämpat terminologiska metoder och fått stöd av Rikstermbanken. Vi har lärt oss att terminologiarbete tar tid, det väcker känslor och det är viktigt.

Hösten 2021 var ordlistan i sin första version klar. Vi publicerade den på vår nya webbplats. Kort därefter publicerades en engelsk version. Ordlistan hjälper oss att uttrycka oss med klarspråk på svenska, men den är också ett stöd i arbetet med översättningar.

Nästa steg blir att ta fram en utförligare ordlista som ligger på vårt intranät. Den kommer att innehålla kommentarer och rekommendationer – för att ge ytterligare ett stöd till myndighetens medarbetare. Arbetet med att förvalta och utveckla ordlistan fortsätter – Kronofogdens ordlista ska vara aktuell och angelägen.

Detta föredrag handlar om Kronofogdens arbete med att samla, definiera och översätta myndighetens termer för externa och interna målgrupper. Som myndighet har vi ett särskilt ansvar för svensk terminologi inom vårt fackområde. Ordlistan bidrar även till vårt arbete med exempelvis klarspråk, kommunikation och verksamhetsarkitektur.

Föredragshållare: Emma Görl och Anne Isberg

Nyckelord: terminologiarbete, fackområde, fackspråk, myndighet, klarspråk, begriplig, översättning enhetlig, verksamhetsarkitektur, ordlista

Tillgång till fackspråk på svenska – dataterminologi som stöder lärande

På initiativ av Chalmers tekniska högskola och KTH har ett nätverk för datatermer inom högre utbildning bildats: Stunda (**S**veriges **t**ekniska **u**niversitets **n**ätverk för **da**tatermer). Tanken är att skapa en termdatabas och att inom ramen för nätverket samla in och tillgängliggöra datatermer på svenska som stöd inom grundutbildning, forskarutbildning och forskning.

Datavetenskap domineras av engelska men utgörs till stor del i Sverige av forskare vars förstaspråk inte är engelska. Engelska är det dominerande forsknings- och publikationsspråket, och den stora utbredningen av engelska i undervisning, både med avseende på EMI, English Medium Instruction*, och som termspråk har formligen slukat den datavetenskapliga domänen.

Inom datavetenskapliga utbildningar, forskning och forskningskommunikation saknas idag en tillräckligt bra och omfattande resurs för datatermer; det finns ett behov av en nationell och enhetlig terminologi på svenska. Vi ser stor nytta i ett nationellt samarbete kring dataterminologi med avseende på den språksituation som råder.

Projektet, som är ett öppenkällkodsprojekt är i startfas och termdatabasen är under uppbyggnad. Det är tänkt att vara ett nätverk för alla Sveriges tekniska högskolor och universitet, men tillgång till svenska datatermer utgör ett behov också utanför disciplinen och akademin. Stundas arbete skulle framöver kunna sorteras in också under universitetens samverkans- och nyttiggörandeuppgift och på så vis direkt ses som ”Terminologi i samhällets tjänst”.

Presentationen redogör för tankarna bakom initiativet med svensk dataterminologi inom högre utbildning förankrat i hur språk och skrivstöd stödjer lärande. Presentationen redogör för metod och teknik med vilka termer samlas in och extraheras ur källor, koordineras i en databas och tillgängliggörs för användare, hur dubbletter, diskrepanser och kontextuell information hanteras, samt hur maskinell och manuell granskning och tillförlitlighetsbedömning genomförs.

Nyckelord: Datatermer, terminologinätverk, termdatabas, öppen källkod, lärande

Föredragshållare: Fia Börjesson (Chalmers tekniska högskola) och Viggo Kann (Kungliga tekniska högskolan).

Terminologisamarbete i Norden. Teman, fokus och resultat från 1940-talet till 1970-talet

Det nordiska terminologiarbetet har en lång historia (Bucher 2016:74–75). Några aktörer i arbetet är danska Terminologicentralen – TC (1940–1960), norska Rådet for Teknisk Terminologi – RTT (1938–2001) och svenska Tekniska Nomenklaturcentralen/Terminologicentrum – TNC (1941–2018). Också i Finland bedrevs nordiskt terminologi(sam)arbete tidigt, men Centralen för Teknisk Terminologi rf – TSK/Terminologicentralen TSK rf/Terminologicentralen rf inrättades först 1974 och bedriver alltjämt verksamhet.

Inom projektet Termer i tid – Tidens termer kartlägger vi TNC:s arbete för att trygga tillgången på god terminologi inom olika fackområden och bidra till god terminologisk praxis. I vår presentation fokuserar vi på samarbetet mellan de tre organisationerna TC, RTT och TNC utifrån material i det omfattande TNC-arkivet (Landqvist et al. 2022). Våra forskningsfrågor är:

- Vilka teman är aktuella under olika decennier i kontakterna mellan TC, RTT och TNC?
- Vilka särskilda fokusområden finns mellan å ena sidan TC och TNC och å andra sidan RTT och TNC?
- Vilka resultat ger kontakterna i fråga om utvalda terminologifrågor?

Delmängderna Utlandskorrespondens Danmark – Udan och Utlandskorrespondens Norge – Unor i arkivet dokumenterar kontakter i skrift mellan TNC, TC och RTT. Som framgår av forskningsfrågorna anlägger vi både ett makro- och ett mikroperspektiv på kontakterna mellan de tre institutionerna.

Föredragshållare: Hans Landqvist, Niina Nissilä, Nina Pilke & Sannina Sjöberg vid Göteborgs universitet och Vasa universitet

Nyckelord: nordiskt terminologisamarbete, Terminologicentralen (TC), Rådet for teknisk terminologi (RTT), Tekniska nomenklaturcentralen/Terminologicentrum (TNC)

Referenser:

Bucher, A-L. (2016). Nationella terminologicentraler – i allmännyttans intresse. I: N. Pilke & N. Nissilä (Red.). Tänkta termer. Terminologihänsyn i nordiskt perspektiv. Vasa universitet, 72–99: https://vakki.net/wp-content/uploads/2020/08/tankta_termer_72-99_bucher.pdf

Landqvist, H., Nissilä, N., Pilke, N. & Sjöberg, S. (2022). Organisationer, frågor och (an)svar – Institutionellt terminologiskt samarbete mellan Sverige och Finland 1975–1998. I: H. Katajamäki et al. (Red.). Responsible Communication. Vaasan yliopisto, 89–104, https://vakki.net/index.php/2022/12/15/responsible-communication/

Termer i tid – tidens termer, https://sites.uwasa.fi/term/

Terminologiarbete inom ramen för regeringsuppdrag på E-hälsomyndigheten

E-hälsomyndigheten ansvarar bland annat för e-recepten, Covidbevis och samordnar regeringens satsningar på e-hälsa. Myndigheten erbjuder ett antal e-hälsotjänster för privatperson och medarbetare inom apotek, vård och omsorg. I vårt dagliga arbete samarbetar vi med myndigheter, regioner, apotek, kommuner och många fler. Terminologiperspektivet är en viktig del i arbetet med myndighetens uppdrag. Vi berättar om två uppdrag där arbetet med att ta fram definitioner av centrala termer har varit av stor vikt, NGS-tjänsten och Grunddatadomän Hälsa, vård och omsorg. Dessa arbeten har även förankrats inom sektorn med ambitionen att andra organisationer ska ha nytta av definitionsarbetet.

NGS-tjänsten är en kvalitetssäkrad katalog med uppgifter om e-hälsospecifikationer. I NGS-tjänsten kan den som arbetar med informationsutbyte inom hälso- och sjukvård och socialtjänst hitta och dela uppgifter om e-hälsospecifikationer. E-hälsospecifikationer av nationellt intresse kan genomgå en kvalitetssäkringsprocess och få status som nationell och gemensam e-hälsospecifikation (NGS).

E-hälsomyndigheten är ansvarig för att samordna utvecklingen av en grunddatadomän inom sektorn hälsa, vård och omsorg. Det gör vi på uppdrag av regeringen som en del i att bygga Ena – Sveriges digitala infrastruktur. Myndigheten för digital förvaltning, (Digg) leder arbetet med Ena.

Föredragshållare: Helena Nilsson och Vivéca Busck Håkans, utredare Samordningsavdelningen E-hälsomyndigheten

Favorit i repris? Eller: Vad har hänt med ”terminologi” på 20 år?

För nästan 20 år sedan höll vi ett föredrag tillsammans på en W3C-konferens. Då frågade vi oss vad viktiga termer – som *terminologi*, *ontologi*, *kontrollerad vokabulär* – stod för. Den frågan är fortfarande både relevant och i grunden obesvarad. På Nordterm 2023 vill vi därför återigen skärskåda och diskutera synen på begreppet ’terminologi’ och närliggande begrepp. Vi vill också vända och vrida på terminologens roll och knyta diskussionen till förändrade förutsättningar, ett annat samhälle och nya (arbets)erfarenheter. I ett scensamtal vill vi ta upp frågor som:

- Vilka är dagens ”modetermer” inom terminologiområdet?
- Är terminologen som skomakarens barn och slarvar med sin egen fackterminologi?
- Hur påverkar det terminologens roll att det i dag finns en uppsjö av nya yrkesgrupper med kompetens och uppgifter som ligger nära eller delvis inom den klassiska terminologrollen: (hälso)informatiker, modellerare, kravanalytiker, verksamhets-, informations- och lösningsarkitekter, för att bara nämna några?
- Vad betyder det för det terminologiska arbetssättet att företrädare för vissa fackområden, som hälso- och sjukvården, utvecklat egna terminologistandarder parallellt med standarderna från ISO/TC 37?
- Hur ska terminologen förhålla sig till att it-systemen alltmer fungerar som starka normgivare för terminologi?
- Varför är antalet utbildningar i terminologi i Sverige inte väsentligen större nu än för 20 år sedan?
- Kommer AI att ersätta terminologen, eller kan terminologen ”tämja” tekniken och bli ännu bättre med dess hjälp?

Föredragshållare: Henrik Nilsson och Helena Palm, med lång erfarenhet av terminologiarbete inom offentlig sektor.

Nyckelord: terminologi, ontologi, taxonomi, ChatGPT

Referenser:

de Keizer et al. 2000. ”Understanding Terminological Systems I: Terminology and Typology”. I: *Methods of Information in Medicine* 39:16–21, F. K. Schattauer Verlagsgesellschaft mbH

Hedden, H. *The Accidental Taxonomist*. https://accidental-taxonomist.blogspot.com/2023/01/taxonomies-vs-ontologies.html

Jansson, A. 2017. *Verksamhetsarkitektur: strategi och praktik för effektivare företag*. Stockholm: Sanoma utbildning.

Nilsson, H. & Palm, H. 2004. *Terminologi i teori och praktik.* http://www.w3c.se/events/20040831-onto/presentations/henrik_nilsson_0_5.pdf

Petersson, G., Rydmark, M. & Thurin, A. (red.) 2021. *Medicinsk informatik.* Stockholm: Liber.

Spikning, *spiking*, *nailing*? Arbetet med UHR:s svensk-engelska ordbok för den högre utbildningen

Svensk-engelsk ordbok för den högre utbildningen har funnits sedan 1981. Sedan 15 år finns ordboken på webbplatsen Uhr.se med en sökbar databas. Ordboken är ett regeringsuppdrag för Universitets- och högskolerådet, UHR, med huvudsyftet att harmonisera användningen av engelska språket inom högre utbildning i Sverige.

I detta föredrag redogör vi för arbetet med UHR:s terminologiska ordbok. Ordboken används huvudsakligen av undervisande och administrativ personal vid universitet och högskolor, av andra myndigheter inom högskoleområdet samt av översättningsbyråer. Årligen registreras cirka 100 000 sidbesök på den webbaserade ordboken. Branschen använder även ordboken som lexikon för svenska termer inom högskoleområdet.

Två arbetsgrupper arbetar med att uppdatera innehållet i ordboken under hela året, en arbetar med de svenska termerna och den andra (översättargruppen) med de engelska ekvivalenterna. En gång om året anordnas ett referensgruppsmöte med representanter för de svenska lärosätena, myndigheter kopplade till högre utbildning och studentkårernas representant. Förslag på uppdateringar går på remiss till alla organisationerna innan ordboken uppdateras i december varje år och publiceras på UHR:s webbplats.

Översättargruppen arbetar fram ekvivalenterna till de svenska termer som kommer från den stora ordboksgruppen. Samordnaren för översättargruppen deltar på möten med arbetsgruppen för att få en förståelse för termerna. Översättargruppen har representanter från sex lärosäten och alla medlemmar arbetar som översättare. Kunskapsnivån när det gäller både högskolan i Sverige och i engelsktalande länder är mycket stor. Gruppen träffas flera gånger per år för att ta fram översättningar och även ekvivalensanmärkningar som ska ut på remissrunda. Gruppen analyserar remissvaren för att besluta om de bästa termerna och synonymerna. Det blir ofta livliga diskussioner kring termer, där remissvaren kan skilja sig åt när det gäller de engelska termerna. Gruppen beaktar först och främst på brittiska termer men kan rekommendera amerikanska ekvivalenter när det finns en skillnad mellan vad som sägs i länder med brittisk engelska och i USA. Arbetet är spännande och givande för hela gruppen.

Föredragshållare:
Jari Rusanen, ansvarig för ordboken på Universitets- och högskolerådet (UHR). Har arbetat med ordboken sedan 2015 och inom högskolesektorn sedan 1996. Filosofie magister i statskunskap från Uppsala universitet.

Marleen Whiteley, ansvarig för ordbokens ekvivalenter på UHR. Har arbetat i högskolesektorn i många år. Arbetar på UHR sedan 2009.Tidigare som kommunikations-ansvarig för engelska, numera framför allt med utvecklingsprojekt där ordboken ingår. Marleen har en Bachelor's Degree i engelska.

https://www.uhr.se/publikationer/svensk-engelsk-ordbok/

Hur kan myndigheter samarbeta om samhällstermer för att stötta tolkar och översättare?

Från augusti 2021 till maj 2022 genomfördes pilotprojektet Flersamterm (som står för flerspråkig samhällsterminologi), lett av Språkrådet vid Institutet för språk och folkminnen (Isof). Syftet med Flersamterm var att ta fram en modell för hur myndigheter gemensamt kan skapa en flerspråkig samling av samhällstermer som stöd för översättare och tolkar inom offentlig verksamhet.

Projektgruppen på Språkrådet bestod av bland andra projektledare, terminolog och språkteknolog. Förutom att driva projektet hade gruppen också till uppgift att samordna det med Språkrådets övriga verksamhet inom terminologi, klarspråk, flerspråkighet och språkteknologi. För det praktiska arbetet startade Språkrådet den så kallade Myndighetstermgruppen med ca 10 klarspråksansvariga, terminologer och översättare från 5 myndigheter. Till projektet knöts även runt 30 referenspersoner, bland dem företrädare för tolk- och översättarföreningar, andra personer som på olika sätt jobbar inom tolkning och översättning (till exempel med inköp, förmedling och utbildning från andra myndigheter och organisationer. De bidrog framför allt med kunskap om hur tolk- och översättarverksamheten bedrivs och vilket behov av stöd som finns.

Det konkreta resultatet av Flersamterm blev en samling med 25 svenska termer och deras ekvivalenter på arabiska, engelska, finska och romska (arli och kelderash) som har lagts in i Rikstermbanken och därmed är fritt tillgängliga.

I vår presentation berättar vi mer om hur arbetet gick till, dess resultat samt hur framtidsplanerna ser ut. Det gör vi ur våra två olika perspektiv, dels som dåvarande projektledare på Språkrådet, dels som deltagare i Myndighetstermgruppen, numera terminolog på Språkrådet med inriktning på översättning.

Föredragshållare: Karin Hansson och Alma Hjertén Soltancharkari

Nyckelord: tolkning, översättning, myndighetssamverkan, termgrupp, klarspråk, terminologi

Terminologiarbete i Region Skåne

Inom Sveriges regioner arbetas det en hel del med ”termer och begrepp”, som det ofta benämns. Vad som avses med detta kan variera mellan regionerna. I samband med ett storskaligt införande av ett nytt journalsystem i Region Skåne har en enhet för informatik byggts upp. I enheten Informatik ingår flera terminologtjänster – semantiska såväl som tekniska – men också informatiker, arkitekter och en särskild terminologi- och kodverksstrateg.

Enheten utgör därmed en slags realisering av det som beskrivs i en internationell teknisk specifikation (ISO/TS 22287:2019) över vilken terminologisk personalstyrka som är lämplig, vilka kompetenser som behövs och vilka uppgifter som bör utföras av vem. Vad präglar terminologiarbetet på enheten? Vad innebär rollfördelningen och uppdelningen i semantik och teknik för arbetet? Hur märks det medicinska fackområdet och de olika målgrupperna (hälso- och sjukvårdspersonal, patienter och anhöriga)? Hur hantera översättning av journalsystemsfunktioner från amerikansk engelska till svenskt fackspråk? Ja, hur ser vardagen ut för en terminolog på regional nivå?

Föredragshållaren kommer att försöka besvara dessa frågor och samtidigt ge en bild av terminologiarbetet i Region Skåne och diskutera dess särskilda regionala utmaningar. Hon har under ett flertal år arbetat med terminologi och översättning inom region, myndigheter och på en nationell terminologicentral.

Föredragshållare: Katja Hallberg

Nyckelord: terminologi, terminologisk personalstyrka, journalsystem, översättning, fackspråk

Referenser:

ISO/TS 22287:2019: *Health informatics — Workforce roles and capabilities for terminology and terminology services in healthcare (term workforce)*

Palm, H. (2007). *Terminologens nya roller,* s. 192. Nordterm 15, Kunnskap og fackkommunikasjon

Pettersson, G. (2022). *Medicinsk informatik.* Liber

Terminolog som en aktör i ett nätverk av samarbetspartner

Terminologerna vid Terminologicentralen har alltid samarbetat med experter inom det fackområde som ordlistan rör. Under de senaste åren har nätverket av samarbetspartner utvidgats. Terminologiarbetet kan t.ex. vara en del av ett större projekt inom den offentliga sektorn vilket har som syfte att skapa nya digitala tjänster. Projektet kan gälla flera myndigheter och andra organisationer vilket betyder att det varierande språkbruket ska harmoniseras för att nå den semantiska interoperabiliteten och en enhetlig kommunikation till tjänsteanvändare och andra intressenter. Ofta behövs det åtminstone termer på flera språk.

Det är inte bara terminologer som arbetar med begrepp och termer i dessa projekt. Begreppen behövs i datamodeller och därför kommer terminologen ofta i kontakt med t.ex. IT-arkitekter. Vidare betyder harmonisering en förändring i fackexperternas sätt att tala och tänka. Där behövs träning till de experter som ska använda det harmoniserade språket eller främja förändringen och det nya språket inom en organisation eller ett fackområde. Terminologen kan därför samarbeta med experter i utveckling av verksamhet eller tjänstedesign. Därutöver ska den skapade terminologin tillämpas i olika typer av kommunikation och samarbete behövs med experter inom kommunikation. En viktig samarbetspartner har alltid varit översättare och andra språkspecialister som granskar eller tillägger ekvivalenter på olika språk och eventuellt översätter de finska definitioner och anmärkningar. Flera av dessa samarbetspartner är också målgrupper till ordlistan. Dessutom finns det andra målgrupper, såsom kunder inom de offentliga tjänsterna.

Hur kan terminologen stödja detta samarbete och utnyttjande av det terminologiska materialet både under arbetets gång och efter att ordlistan är färdig? I detta föredrag ska vi reflektera över Terminologicentralens erfarenheter om hur det allt mångsidigare samarbetet framträder i terminologens arbete.

Föredragshållare: Katri Seppälä, direktör, och Mari Suhonen, terminolog, Terminologicentralen, Finland

Nyckelord: terminologiarbete, terminolog, samarbete, terminologens kompetens

Räckviddsångest i stället för soppatorsk när BEV ersätter ICE – utmaningar för terminologen när Scania drives the shift

Att transportera saker och personer, och att göra det med motordrivna fordon, hör sedan länge till vardagen i de flesta delar av världen. Lastbilar och bussar av olika slag har erbjudit smidiga transporter, inte minst i samhällets tjänst. Medvetenheten om utsläpp och miljöpåverkan, så småningom klimatpåverkan, har i viss mån flyttat fokus för fordonsindustrin från ”större, starkare, snabbare” till ”bränslesnålare”, och, i takt med ökade insikter, ”mindre kolväten”. Lagkrav och klimatmål har drivit på utvecklingen, och för fordonstillverkare har ”hållbarhet” blivit en konkurrensfaktor. Diesel och bensin ersätts bit för bit med elektricitet: inte bara framdrivningen utan också komponenter blir eldrivna i stället för anslutna till den rörelseenergi som alstras av förbränningsmotorn. Föraren bistås med, och till och med ersätts av, automatiserade funktioner.

Hur påverkas terminologen av processen med företagets omställning till utveckling av teknik som bidrar till klimatneutralitet och är affärsmässigt konkurrenskraftig? Givetvis behövs ny terminologi för nya företeelser, till exempel inom områdena ”laddning” och ”automatiserade fordon”, där tekniken är ny och under utveckling och standarder att förhålla sig till utarbetas efter hand, och för svenska finns inte längre någon central instans som kan samordna terminologi. Parallellt byts gamla pusselbitar ut mot nya, som fyller samma funktioner men arbetar på ett nytt sätt. Även detta innebär terminologiska överväganden i fråga om benämningar. Dessutom behöver ibland gammal terminologi ses över, när gamla företeelser behöver kontrasteras mot nya. Förbränningsmotorn kan inte längre antas vara standard och kan inte refereras till enbart som ”motor” på svenska, och akronymer som ICE (internal combustion engine) letar sig in och accepteras, inte bara för själva motorn utan även för hela fordon med förbränningsmotor. Att referera till ”fordon med förbränningsmotor” med en trebokstavsförkortning på samma sätt som BEV används för ”battery electric vehicle” är förstås frestande, men något som terminologerna behöver styra bort från. Utöver de nämnda faktorerna sköts allt mer via datorgränssnitt i stället för med spakar och knappar, och gränssnittssträngar blir en större del i standardiseringsarbetet.

I detta föredrag åskådliggör vi några av de utmaningar som möter terminologen på ett företag som vill vara ledande i omställningen till ett hållbart samhälle.

Föredragshållare: Kerstin Lindmark, Mia Jensen, Niklas Jonsson, Fredrik Johnsson, Scania CV AB

Nyckelord: klimat, elektrifiering, digitalisering, säkerhet, ny teknik, ny terminologi, standardisering, terminologisk anpassning

Om Hållbarhetstermgruppen: Erfarenheter från att ta fram och sprida rådgivning om terminologin kring hållbar utveckling

Hållbarhetstermgruppen arbetar för att främja samtal bland allmänheten om frågor som rör klimat, miljö och andra aspekter av hållbar utveckling. Bakom arbetet finns insikten om att flera planetära gränser har överskridits och en övertygelse om att en stor del av samhället – inte bara naturvetenskapliga experter – behöver samarbeta för att få till stånd en hållbar utveckling. Det kräver bland annat att språket för att tala om dessa frågor blir tillgängligt för fler. Därför startade Hållbarhetsgruppen under försommaren 2021. Denna grupp, som samordnas av Språkrådet vid Institutet för språk och folkminnen, samlar såväl språkliga experter som sakkunniga representanter från universitet, myndigheter, intresseorganisationer och media. I skrivande stund finns ett trettiotal termposter publicerade i Hållbarhetstermlistan (se www.isof.se/hållbarhetstermer).

I föredraget berättar jag om hur vi har arbetat i Hållbarhetstermgruppen för att synkronisera olika former av språkvetenskaplig expertis med de sakkunnigas expertis. Utifrån min bakgrund som sociolingvist och diskursanalytiker – snarare än terminolog – visar jag några exempel på termer som är centrala för det offentliga samtalet om hållbar utveckling. Jag visar också några exempel på termer som gruppen har arbetat med och publicerat rekommendationer för, och gör några reflektioner om hur rekommendationerna tycks ha landat hos språkbrukarna.

Föreläsare: Linnea Hanell, Språkrådet vid Institutet för språk och folkminnen

Nyckelord: hållbar utveckling, klimat, miljö, allmänheten, offentligt språkbruk

Perspektiver for terminologiundervisning med afsæt i faglige emner tæt på almensproget

Efter mange års undervisningserfaring i faget terminologi på universitetsuddannelser har jeg i de senere år i højere og højere grad inddraget brugerdrevne tilgange i terminologiundervisningen og baseret undervisningen på fagemner, der ikke er specielt tekniske.

Det overordnede formål med dette indlæg er at vise, hvordan terminologiundervisning, der tager afsæt i almenkendte fagbegreber, kan understøttet læringen af terminologisk metode generelt og samtidig føre til god forståelse af teoretiske emner. Ifm. sådanne fagbegreber anvender Rask (2004, s. 17,1) udtrykket *sagord* for ”ord med fagligt indhold, men som er kendt af ikke-fagfolk”. Man kan også tale om *gråzonesprog* i betydningen ”sprog der ikke er decideret fagsprog, men alligevel kendetegner et givent fag, og som placerer sig mellem hverdagssprog og fagsprog” (Sproget.dk).

Der vil først blive redegjort for, hvordan rammerne for undervisningsforløbet og metodiske greb med de brugerdrevne metoder kortsortering (card sorting) (Spencer 2009; Weilgaard Christensen & Madsen 2019) og begrebskort (concept maps) (Novak & Cañas 2006/2008; Weilgaard Christensen & Simonsen 2021), herunder også satellitmetoden (Nuopponen 2016), har kunnet understøtte læringen om praktisk terminologiarbejde. Med udgangspunkt i emnet ’lamper’ gives eksempler på de udfordringer de studerende fra et forløb i 2022 stødte på i det praktiske terminologiarbejde, herunder sparsom dokumentation, og deres overvejelser ifm. udarbejdelse af begrebssystemer eller terminologiske ontologier. Det praktiske terminologiarbejde gav anledning til behandling og diskussion af teoretiske emner som generelle versus individuelle begreber, termdannelse, herunder låneord og polysemi, og polyhierarki.

De barrierer, de studerende ofte oplever ifm. med meget tekniske emner, undgås, samtidig understøtter det forståelsen og læringen af terminologisk metode at tage afsæt i bekendte fagbegreber, hvilket tillige giver et godt grundlag for formidling af forskelligartede teoretiske emner.

Foreholder: Lotte Weilgaard Christensen, Syddansk Universitet
lotte@sdu.dk

NOTE: Dette abstract lægger op til en tilgang til terminologiundervisning, som på en måde står i modsætning til temaet ’formidling af fagspecifik viden til forskellige målgrupper’.

Nøgleord:
terminologiundervisning, sagord, gråzonesprog brugerdrevne tilgange, kortsortering, begrebskort, terminologisk teori

Referencer

Novak, J.D & Cañas, A.J. (2006/2008). *The Theory Underlying Concept Maps and How to*

Construct and Use Them. http://cmap.ihmc.us/docs/theory-of-concept-maps.php. (tilgået 13. februar 2023)

Nuopponen, A. (2016). Satellite system as a visualization tool for concept analysis. In *Term bases and linguistic linked open data-TKE 2016 12th International conference on Terminology and Knowledge Engineering* (pp. 190-200). https://research-api.cbs.dk/ws/portalfiles/portal/58770495/TKE.pdf (tilgået 13. februar 2023)

Spencer, Donna (2009): Card sorting: Designing usable categories. Brooklyn, New York: Rosenfeld Media.

Sproget.dk (2013): *Uddannelser skal have fokus på gråzonesprog*. https://sproget.dk/nyheder/uddannelser-skal-have-fokus-pa-grazonesprog (tilgået 13. februar 2023)

Weilgaard Christensen, L. L., & Madsen, B. N. (2019). Terminologisk ontologi for indsatsledelse på dansk. I Lina Henriksen & Sussi Olsen (red.): *NordTerm 2019, 11.-14. juni København, Proceedings og landerapport*, Københavns Universitet. https://cst.ku.dk/kalender/danmark/nordterm-2019/NT-proceedings_2019_m_landerapp.pdf (tilgået 13. februar 2023)

Weilgaard Christensen, L. L., & Simonsen, I. (2021). Nabosprogslæring for voksne mhp. integration i arbejdslivet på begge sider af den dansk-tyske grænse. I Katri Seppälä (red.): *Begreppsarbete och informationshantering. Rapport från Nordterm 2021*, *Helsingfors, Finland, 1–2 juni 2021.* Helsingfors: Terminologicentralen. http://www.nordterm.net/filer/publikationer/rapporter/Nordterm22.pdf (tilgået 13. februar 2023)

Teckenspråkstolkars flerspråkiga terminologiarbete – med exempel från tolkens vardag

Flerspråkigt terminologiarbete utgör ett viktigt fundament både för tolkar under utbildning och i arbete. Forskning om flerspråkigt terminologiarbete utgår allt som oftast från talade språk och det är välkänt att flerspråkigt terminologiarbete mellan talade och tecknade språk är underbeforskat. Det saknas också evidensbaserad kunskap om hur facktermer hanteras i tolkning mellan talade och tecknade språk. Ytterligare en i sammanhanget relevant aspekt är de förändrade förutsättningarna rörande vad en teckenspråkstolk förväntas kunna hantera. Förväntningarna på teckenspråkstolkars språkliga kompetens har ökat under de två senaste årtiondena eftersom döva personer idag är mer välutbildade och verkar på olika nivåer i samhället, både i yrkeslivet och på fritiden.

I vår presentation kommer vi att ge erfarenhetsbaserade exempel på skillnaderna i hanteringen av termer beroende på tolk-/språkriktning, alltså det faktum att språken (svenskt teckenspråk och svenska) och deras olika modaliteter innebär olika utmaningar när det kommer till att hantera facktermer. Dessa utmaningarna kommer också att knytas till tolkningsdidaktiska frågor som är aktuella inom teckenspråkstolkutbildningar idag.

Föredragshållare: Malin Tesfazion

Nyckelord: flerspråkigt terminologiarbete, talade och tecknade språk, teckenspråkstolkning

Terminology to the rescue!

Norge fikk sin første språklov i 2022. Lovens formålsparagraf slår fast at formålet med loven er å styrke norsk språk, slik at det blir sikret som et samfunnsbærende språk som skal kunne brukes på alle samfunnsområder og i alle deler av samfunnslivet i Norge. Denne paragrafen gir også offentlige organer i Norge ansvar for å bruke, utvikle og styrke de to offisielle skriftspråkene i Norge (bokmål og nynorsk).

Loven har ingen egen paragraf om terminologi, men i merknadene til formålsparagrafen understrekes behovet for et fagspråk på norsk for at norsk skal kunne brukes på alle samfunnsområder. Med styrking av norsk menes det at norsk språk skal øke i bruk, det vil si at loven skal virke for at norsk skal erobre domener, ikke bare forhindre domenetap. Her blir det fremhevet at det må sikres at norsk ikke mangler et «spesialisert ordtilfang», altså terminologi, men at norsk må holde tritt med kunnskapsutviklingen i alle sektorer. I merknadene slås det også fast at ansvaret offentlige organer har for å utvikle de to skriftspråkene, omfatter et ansvar for å sikre at terminologi blir utviklet på norsk. Også her blir terminologi fremhevet som et virkemiddel for at norsk skal være et samfunnsbærende språk. På mange måter blir terminologi på norsk gjort til en av forutsetningene for at formålet med loven skal kunne oppfylles.

Språkrådet forvalter den offisielle språkpolitikken i Norge, som ble vedtatt samtidig med språkloven. Språkrådets arbeid for å fremme terminologi og fagspråk blir derfor en viktig faktor i arbeidet for å sikre norsk som et samfunnsbærende språk. Kan arbeidet med terminologi og fagspråk være det som beskytter det norske språket mot press utenfra? Er terminologi redningen?

I dette innlegget vil jeg se nærmere på de forutsetningene for og forventningene til terminologiarbeid som ligger i språkpolitikken. Jeg vil også se på hvordan Språkrådet jobber med terminologi og fagspråk som del av arbeidet med å sikre norsk som et samfunnsbærende språk.

Foredragsholder: Marianne Aasgaard. Marianne Aasgaard er seniorrådgiver i Språkrådet i Norge. Hun jobber primært med terminologi og fagspråk, særlig i forbindelse med digitaliseringen av offentlig sektor.

Nøkkelord: samfunnsbærende språk, språklov, språkstyrking, språkutvikling, språkpolitikk, domenetap, domeneerorbring

Termportalen 2.0 – tilgang på norsk terminologi

Høyere utdanning har blitt pekt ut som den viktigste sektoren når det gjelder å sikre tilgang på norsk terminologi i Norge og dermed motvirke domenetap på sentrale fagområder. I tråd med dette er universiteter og høyskoler gjennom universitets- og høyskolelovens §1-7 pålagt et ansvar for å vedlikeholde og videreutvikle norsk fagspråk. I forarbeidene til den norske språkloven av 2022 slås det videre fast at det er gjennom høyere utdanning språkbruken til profesjonsutøvere og arbeidstakere blir formet:

Språkbruken og fagterminologien studentane får med seg gjennom høgare utdanning, pregar ikkje berre arbeidsplassane når dei kjem ut i arbeidslivet, men får også følgjer for dei som brukar varer og tenester frå desse verksemdene (Prop. 108 L Lov om språk (språkloven), s. 20).

Dette er bakgrunnen for at Universitetet i Bergen nå har fått fast finansiering til utvikling og drift av Termportalen. I innlegget mitt vil jeg argumentere for hvorfor det er viktig å utvikle Termportalen til å bli en ressurs ikke bare for høyere utdanning, men for hele det fagspråklige kretsløpet: fra grunnopplæringen, høyere utdanning, arbeidslivet og samfunnslivet generelt (Språk i Norge 2018).

Videre vil jeg kort presentere den nye digitale løsningen for Termportalen, samt diskutere noen metodiske og praktiske utfordringer i arbeidet med å integrere de ulike termbasene, inkludert hvordan håndtere domeneinndelingen for termbasene for å sikre en best mulig søkefunksjonalitet.

Föredragshållare: Marita Kristiansen, Universitetet i Bergen

Nøkkelord: domenetap, språkpolitikk, terminologisk infrastruktur, domeneinndeling

Referanser

Lov om språk (språklova), https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-05-21-42.

Prop. 108 (2019–2020) L Lov om språk (språkloven), https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-108-l-20192020/id2701451/?ch=1.

Språk i Norge – kultur og infrastruktur (2018), https://sprakinorge.no/.

Klarspråk och *lättläst* – hur *klart* är det egentligen vad vi talar om?

Sedan den svenska språklagen (2009:600) trädde i kraft och EU fick sitt tillgänglighetsdirektiv (2019/882) har diskussionen om olika medborgargruppers rätt till tillgänglig information blivit livligare. Termer som *klarspråk* och *lättläst* är etablerade såväl i allmän- som i fackspråket. I Rikstermbankens databas definieras klarspråk som 'språk som dels är tydligt, dels begripligt för de avsedda mottagarna', medan lättläst förknippas med överbegreppen text, tidning och bok och karakteriseras av egenskaper som anpassad och lätt. Trots att termerna är etablerade i språkbruket verkar det som att gränserna mellan vad som uppfattas som klarspråk och lättläst inte är helt klara (Kivilehto [u.å.]; se också Lindholm & Vanhatalo 2020).

Syftet med denna presentation är att dels belysa termerna *klarspråk* och *lättläst* med hjälp av rambaserad analys utvecklad av Pamela Faber m.fl. (Faber 2015), dels att bedöma hur *klarspråk* och *lättläst* fungerar som termer. Som material för analysen av termerna används åtta artiklar ur de populärvetenskapliga tidskrifterna Språkbruk och Språktidningen. Vid analysen fäster jag uppmärksamhet på de aktiviteter där *klarspråk* och *lättläst* är inbegripna. Även aktörer och sammanhang för aktiviteter uppmärksammas. Vid bedömningen av hur *klarspråk* och *lättläst* fungerar som termer använder jag Nuopponen & Pilke (2010).

Föredragshållare: Marja Kivilehto, Tammerfors universitet

Nyckelord: klarspråk, lättläst, Frame Based Terminology

Referenser:

Faber, Pamela 2015. Frames as a Framework for Terminology. I: Henrik Kockaert & Frieda Steurs (red.) *Handbook of Terminology*. Amsterdam: Benjamins, 14–33.

Kivilehto, Marja [u.å.]. Klarspråk, lätt språk och lättläst – vad talar vi egentligen om och hur? [Inlämnat manuskript].

Lindholm, Camilla & Ulla Vanhatalo 2020. Introduction. I: Camilla Lindholm & Ulla Vanhatalo (red.) *Handbook of Easy Languages in Europe*. Berlin: Frank & Timme, 11–26.

Nuopponen, Anita & Nina Pilke 2010. *Ordning och reda. Terminologilära i teori och praktik.* Stockholm: Norstedts.

Rikstermbanken. Tillgänglig: https://rikstermbanken.se/ [läst 14 februari 2023].

Terminologicentralens meddelelser: Industritermer for tekstilfibre i Danmark i 1950'erne

Mathilde Sonne, Morten Grymer-Hansen og Susanne Lervad

Nøgleord: Tekstil, industritermer, Dansk, fibre, vokabular, database

Efter ønske om at strømline nye tekniske begreber inden for de nordiske sprog oprettede *Akademiet for de tekniske Videnskaber* i 1941 *Terminologicentralen* i Danmark, der havde til formål at videreformidle og efter behov udvikle termer og ordlister til brug for industrien. I forlængelse heraf nedsatte centralen sammen med *Textilfabrikanforeningen* og *Danmarks textiltekniske Forening* et udvalg for tekstilterminologi, der havde til opgave "at bringe orden i den sprogforvirring, der gør sig gældende på mangfoldige områder inden for textilterminologien…" Udvalget udsendte i 1950'erne en række ordlister eller forslag til terminologi med fokus på fibre i *Tidsskrift for Textilteknik*. Disse flersprogede meddelelser var et forsøg på at harmonisere terminologien omkring naturfibre og de nye kemofibre. Ordlisterne er dansksprogede glossarer med definitioner på dansk og paralleltermer på tysk, engelsk, dansk, svensk og norsk.

Ordlisterne er i 2022 blevet digitaliseret af forfatterne med midler fra Professor Ludvig Wimmer og Hustrus Legat. De er gjort søgbare i en online database vha. platformen Airtable og med indarbejdede kategorier til at lette søgning. Glossaret findes under terminologidelen på: www.traditionaltextilecraft.dk/glossary. Vi vil på NORDTERM 23 præsentere databasen, metoden for dens udarbejdelse, samt den historiske kontekst for Terminologicentralens meddelelser og diskutere muligheder for udvidelse af databasen.

Arbejdet er en fortsættelse af terminologiarbejdet i CTR's projekt om Margrethe Hald (https://ctr.hum.ku.dk/research-programmes-and-projects/margrethe-hald/), som Susanne Lervad og Morten Grymer-Hansen rapporterede fra til NORDTERM 22.

Oplægget holdes af Mathilde Sonne og Morten Grymer-Hansen.

Terminologin i statsrådets texter

Statsrådet i Finland producerar författningar, publikationer, pressmeddelanden och andra texter som är centrala i vårt samhälle. Statsrådets kanslis översättnings- och språksektor svarar för översättningen av texterna till svenska och till främmande språk. En stor del av översättarens arbete består av att utreda nya termer och begrunda nya begrepp. I texter inom den offentliga förvaltningen är det centralt att sakinnehållet och termerna är entydiga och klara. Termerna från översättningarna sprids snabbt till aktörer inom olika branscher i samhället, och därför är det viktigt att termerna är så bra som möjligt redan från början. Vid statsrådets kansli arbetar tre terminologer som stöder översättarnas arbete och sammanställer ordlistor över använda termer. Syftet med terminologiarbetet är att förenhetliga användningen av termmotsvarigheter på olika språk och ge rekommendationer till översättare och sakkunniga på respektive område.

Ministerierna har insett att termarbetet är till stor nytta i samband med stora reformer inom förvaltningen och när man vill förenhetliga termanvändningen inom olika specialområden. Förutom beskrivningar av begreppen i enspråkiga terminologiska ordlistor behövs det också flerspråkiga ordlistor i ett tvåspråkigt land men också i internationella sammanhang. Det som sker ute i världen och i Finland avspeglas på översättarens skrivbord i form av texter med varierande aktuella teman. Då finns det givetvis även ett behov att snabbt samla in omfattande termmaterial. I det terminologiska arbetet utreder terminologerna begreppen och väljer lämpliga termer, även om begreppsbeskrivningarna inte alltid publiceras i termlistorna.

I denna presentation kommer jag att ge exempel på ordlistor statsrådet gett ut, vem som är målgrupp för dem och hur vi försöker nå målgrupperna. Termprojekt som hänför sig till social - och hälsovårdsreformen i Finland, coronapandemin och Natomedlemskapet är exempel på teman som under senare år varit aktuella och som förhoppningsvis ska tjäna samhället på bred front.

Föredragshållare: Niina Elomaa, Nordterm 2023, Översättnings- och språksektorn, statsrådets kansli, Finland

Nyckelord: terminologi, terminologiskt arbete, översättning, statsrådet

Skade på hode og *CT av caput*: Om konsistens og inkonsistens i terminologien SNOMED CT

I dette innlegget vil vi diskutere og analysere ulike sider av begrepet 'konsistens' med utgangspunkt i oversettelsen av terminologien SNOMED CT.

Arbeidet med å oversette ca. 120 000 begreper fra den kliniske terminologien SNOMED CT til norsk er nettopp fullført. Det har skjedd i samsvar med noen overordnete språklige prinsipp, blant annet språklig konsistens. Språklig konsistens er ikke utelukkende et estetisk aspekt; konsistens gjør terminologien forutsigbar for helsepersonell. Det er avgjørende i klinisk kontekst, der terminologien skal sikre presis og rask dokumentasjon og gjenfinnbarhet av pasientinformasjon.

Men hva betyr egentlig språklig konsistens i terminologi? Skal det engelske ordet *head* alltid oversettes med *hode* og aldri *caput*? Kan vi benevne noen nerveceller med latinsk term (*nervus vagus*) og andre med norsk term (*synsnerve*)? Kan vi benevne et av ørebeina som *incus*, men et annet som *hammer*? Konsistens har vist seg å være problematisk begrep i oversettelsesarbeidet.

I denne presentasjonen vil vi presentere noen analytiske kategorier av begrepet 'konsistens' basert på erfaringene fra oversettelsesarbeidet. Vi har introdusert kategoriene 'horisontal konsistens' og 'vertikal konsistens' for å kunne analysere språklig konsistens på tvers av SNOMED CT-hierarkiet. I tillegg vil vi presentere kategorier som for eksempel 'opposisjonell konsistens', 'komplementær konsistens', 'lokalisert konsistens' og 'morfosyntaktisk konsistens' som arbeidsverktøy for å analysere andre perspektiv på konsistens.

Til slutt vil vi komme innpå erfaringene med hvordan man kan måle graden av konsistens i en terminologi basert på kvantitative analyser, introdusert av blant annet Gaspar, Seljan og Kucis (2022).

Foredragsholder: Ole Våge, Direktoratet for e-helse, Marlen Toch-Marquardt, Helseplattformen AS

Nøkkelord: Terminologi, oversettelse, konsistens

Kilder

Våge, Ole «Achieving term consistency in SNOMED CT». Presentasjon SNOMED Expo, Lisboa, 30.10.2022

Gaspar, Anglina, Sanja Seljan og Vlasta Kucis "Measuring Terminology Consistency in Translated Corpora:Implementation of the Herfindahl-Hirshman Index" i Information 2022, 13, 43.

Uppfattningar av juridiska termer i Estland

Ett samhälle fungerar desto smidigare ju klarare är bestämmelser från lagar till lokala rättsakter. Många av dessa är dock svåra att förstå för gemene man därför att texter består ofta av krångliga överlånga meningar och innehåller mångtydiga termer. Det är inte ovanligt att olika uppfattningar råder även bland fackspecialister. Osäkra eller motstridiga tolkningar av rättshandlingar ventileras i media och flera gånger har både justitiekanslern och den högsta domstolen i Estland påpekat att lagförslag och lagar borde vara klara, entydiga och precisa.

Ett fall som fick bred uppmärksamhet i Estland var lagen om ändring av landets administrativa indelning (*Haldusreformi seadus, HRS*) för några år sedan. Den högsta domstolen (*Riigikohus*) granskade om lagförslaget var förenlig med Estlands grundlag. Granskningen visade att det fanns några delar i detta förslag som skulle förbättras i detta hänseende. Högsta domstolens mera generell slutsats var att det är oacceptabelt om man vid skrivandet av lagar inte tar tillräckligt hänsyn till språk- och stilkrav på ett lagförslag och att språket som används ska vara klart, entydigt och precist.

I föredraget kommer jag att ge exempel på och analysera termanvändningen både i *HRS* och andra lagar – t ex kommunvalslagen (*Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus, KOVVS*) – som är relevanta i detta sammanhang. Centrala frågeställningar är:

- Hur ändamålsenliga är använda termer?
- Hur klara är definitioner av begreppen bakom dessa termer?
- Stöder begreppssystemet klara uppfattningar?
- Hur speglar termförrådets uppbyggnad detta begreppssystem?

Föredragshållare: Peep Nemvalts, Tallinns Universitet, Estland

Nyckelord: begreppssystem, juridiska termer, klarspråk

Referenser:

HRS = Haldusreformi seadus. Riigi Teataja 2016 (2017).

KOVVS = Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus. Riigi Teataja 2002 (2021).

Nemvalts, Peep 2020. Haldussuutlikkus sõltub õigus(keele)selgusest. – Õiguskeel, nr 4, s. 89–98.

Ska det heta *servicestig*, *servicekedja* eller *serviceväg*? Så arbetar ett expertteam kring termer på svenska i Finland

I detta föredrag kommer experterna Rut Nordlund-Spiby (Institutet för hälsa och välfärd, THL) och Linn Karlsson (Statsrådets kansli) att redogöra för Svenska termgruppens arbete inom det nationella expertnätverket TOIMIA i Finland. Syftet med nätverket TOIMIA är att förenhetliga och utveckla mätningen och bedömningen av funktionsförmåga i Finland samt att skapa en enhetlig terminologi för begreppen inom funktionsförmåga.

Svenska termgruppen är ett forum för översättare, experter, språkvårdare och laggranskare inom offentlig förvaltning, som i sitt arbete kommer i kontakt med terminologi om funktionshinder. Termgruppen utreder aktuell terminologi, diskuterar definitions- och översättningsproblem och tar ställning till termernas ändamålsenlighet.

Finlands officiella språk är finska och svenska. Lagar och förordningar skrivs först på majoritetsspråket finska och översätts därefter till svenska. Lagöversättare och andra experter behöver därför ett forum för att diskutera användningen av termer på svenska i Finland. De termer som används i Sverige är inte automatiskt användbara i Finland, eftersom terminologin delvis används på ett annorlunda sätt i finskan.

Termgruppen arbetar i anslutning till Institutet för hälsa och välfärd (THL), som är ett självständigt statligt expert- och forskningsinstitut i Finland. THL upprätthåller Handboken om funktionshinderservice. Handbokens innehåll översätts till svenska och därför behövs ett nätverk som diskuterar de svenska termerna.

Terminologin gällande funktionshinder är högaktuell i Finland, eftersom en reform av lagstiftningen om funktionshinderservice pågår just nu. Presentationen belyser termgruppens arbete och strävan att modernisera lagspråket och framhäver betydelsen av termsamarbete över språkgränserna.

Föredragshållare: Rut Nordlund-Spiby (Institutet för hälsa och välfärd, THL) och Linn Karlsson (Statsrådets kansli)

Nyckelord: funktionsförmåga, funktionsvariation, lagstiftning, nätverk, terminologi, översättning

Uppbyggnad av en trespråkig termbank vid Vasa universitet

Föredraget hålls av: Noora Karjalainen, Susanna Rönn, Sannina Sjöberg & Simone Sundqvist, Vasa universitet

Behovet av en termbank vid Vasa universitet uppdagades då universitetets personal i en studie uppgav att de översätter i sitt arbete och att de saknar en flerspråkig termbank (Järlström, Piekkari, Pilke & Turpeinen 2020). År 2021 fick Vasa universitets språkcenter Linginno projektmedel för att utveckla översättningsprocessen vid översättningsuppdrag och började bygga en trespråkig termbank. Språken är finska, svenska och engelska, eftersom Vasa universitet har finska och engelska som arbetsspråk (University of Vaasa Equality Plan 2017) och Vasa stad har finska och svenska som officiella språk (Tvåspråkiga kommuner och tvåspråkighet 2022).

Vårt föredrag handlar om processen att bygga upp en trespråkig termbank vid Vasa universitet, samt om en pilotstudie som vi gjort för att kartlägga tidiga användarupplevelser av termbanken. Ordbokstjänsten MOT (MOT Sanakirjat 2023) valdes som plattform för termbanken. I praktiken fungerar termbanken så att universitetets ”egna” termer kommer överst när någon inom universitetet gör en sökning på en term i MOT. Hittills består termbanken av ca 200 termer under temat utbildning. Termbanken kan i dagsläget inte ses som en helhet i MOT, utan varje term måste sökas skilt. Därför är det tänkt att termbankens innehåll också ska göras tillgängligt i sin helhet via en Excelfil i universitetets intranät.

Pilotstudien tyder på att MOT som plattform upplevs som lämplig av användarna, både funktionellt och eftersom den är bekant sedan tidigare. Termbanksinnehållet anses välgenomtänkt och användbart, men en möjlighet att kunna ge feedback om de interna termerna efterfrågades. Informanterna uppgav också att det är viktigt att universitetets interna termer är tydligt märkta, så att man kan skilja dem från övriga sökträffar. Nästa steg i termbanksprojektet är att informera hela universitetets personal och studenter om att termbanken finns och var den finns, så att de kan dra nytta av den.

Nyckelord: termbank, flerspråkighet, termarbete, ordlistor

Referenser:

Järlström, M., Piekkari, R., Pilke N. & Turpeinen, H. (2020). Perceptions of language (mis)fit at a multilingual workplace: the case of the University of Vaasa. I: Kuteeva, M., Kaufhold, K. & Hynninen, N. (red.). Tillgänglig: https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/10817/Osuva_J%c3%a4rlstr%c3%b6m_Piekkari_Pilke_Turpeinen.pdf?sequence=2&isAllowed=y

MOT Sanakirjat (2023). Begränsad åtkomst, tillgängligt med Vasa universitets användarnamn och lösenord: https://www-sanakirja-fi.proxy.uwasa.fi/

Tvåspråkiga kommuner och tvåspråkighet (2022). Kommunförbundet. Tillgänglig: https://www.kommunforbundet.fi/kommuner-och-samkommuner/tvasprakiga-kommuner

University of Vaasa Equality Plan (2017). Tillgänglig: https://www.uwasa.fi/sites/default/files/2020-11/University%20of%20Vaasa_Equality%20plan.pdf

Perspektiv från arbete med termlistor på svenskt teckenspråk

I detta föredrag ska jag berätta om lexikografiskt arbete med ett tecknat språk och visa vilka utmaningar och lösningar vi har för att framställa en ordbok eller ordlistor.

Institutet för språk och folkminne (Isof) har utvecklat en nätbaserad ordlista, *Samhällsordlista svenska-svenskt teckenspråk*. Ordlistan är tvåspråkig med svenska samhällsterminologi inom olika ämnesområden som översätts till svenskt teckenspråk. Syftet med samhällsordlistan är att vara stöd för tolkar och översättare och andra som använder språket i offentliga sammanhang. Dels utveckla och harmonisera terminologin för svenskt teckenspråk.

Jag vill visa att det är andra utmaningar och lösningar till att framställa ordlistor för svenskt teckenspråk. För det första saknar svenskt teckenspråk ett skriftspråk, därför används videoklipp för att demonstrera ett tecken. Det innebär andra tekniska lösningar där videoinspelningar av tecken görs och skapar videoklipp för att publicera tillsammans med svenska ord på en webbsida. Isof använder en online lexikal databas för tecknade språk, *Signbank.* Databasen används för att lagra, organisera och publicera termer för svenskt teckenspråk i en publik ordlista. För det andra finns det endast ett par språkliga resurser för svenskt teckenspråk som kan utnyttjas som källor. Som ordboksredaktör får man ofta förlita sig på den egna språkliga repertoarer och fråga människor som är verksamma inom olika branscher för att få information. Det är vanligt att det förekommer flera varianter av samma term, eftersom tecknen har utvecklats på olika håll. Det kan också finnas fonologiska varianter av ett samma tecken.

Det saknas termlistor inom flera ämnesområden. Om vi utvecklar termlistor som är lätt tillgängliga för tolkar och översättare skulle vi bättre kunna samordna terminologiarbetet. Även inom olika utbildningar skulle man förstås ha nytta av termlistorna. Det skulle utveckla och harmonisera termerna på svenskt teckenspråk.

Min förhoppning är att föredraget ger nya kunskaper och förståelse kring arbetet med ordlistor för svenskt teckenspråk och andra nationella tecknade språk, som saknar skriftspråk samt att normkällor saknas.

Föredragshållare: Sebastian Embacher, språkvårdare i svenskt teckenspråk vid Isof (Institutet för språk och folkminnen), Sverige.

Presentationsform: Föredragning på svenskt teckenspråk (som tolkas till talad svenska)

Nyckelord: svenskt teckenspråk, termlista, samhällsord, tolk, översättare, videoklipp, Signbank

Inkörd som uthyrd? Terminologikonsultens roll och utmaningar

Att ”terminolog” inte är en välkänd yrkestitel är ingen nyhet. Det är kanske därför inte heller förvånande att ”terminolog(i)konsult” är ännu mindre känt, även om titeln börjar bli vanligare i Sverige. Det hänger till viss del samman med förändringen i det svenska terminologilandskapet där en tydligare uppdelning mellan ansvaret för offentligt och privat terminologiarbetet gjorts. Och med att flera andra yrkesgrupper utför snarlika eller närliggande arbetsuppgifter. Samtidigt pågår också forskning om terminologens roll och funktion vid möten vilket ytterligare ökar intresset för det ”okända” yrket. I detta föredrag kommer vi att utifrån dessa premisser reflektera och samtala kring de praktiska, sociala (och teoretiska?) utmaningarna med att genomföra terminologiarbete som konsult (ibland även på distans). Några av frågorna vi kommer att beröra är:

- Finns det förutom sedvanliga för- och nackdelar med konsultverksamhet något som särskilt påverkar terminologiarbetet (t.ex. motiverings-, lojalitets-och revir-/konkurrensproblem, intressekonflikter, närhets- och distansutmaningar)?
- Hur påverkar konsultformen terminologens uppgifter, kompetens och, i förlängningen, utbildningen av nya terminologer?

Under de senaste åren har den svenska föreningen för terminologi och fackspråk, *Terminologifrämjandet*, utarbetat en söktjänst där beställare av terminologitjänster kan hitta terminologikonsulter. Bakom tjänsten ligger ett arbete med att beskriva dessa tjänster (på ett sätt som även mindre insatta beställare kan relatera till) och koppla dem till nödvändiga och önskvärda krav och kompetenser. Dessa kommer att beskrivas och problematiseras samt kopplas till utmaningarna i terminologikonsultens vardag.

Föredragshållare: Stefano Testi och Henrik Nilsson. Föredragshållarna har under många år arbetat på Terminologicentrum TNC och på myndigheter och arbetar nu tillsammans på regionnivå.

Nyckelord: terminologkonsult, terminologiarbete, beställarkompetens, söktjänst, Terminologifrämjandet

Referenser:

Byrman, Y. & Nord, A. 2022. ”Med terminologen som grindvakt: Beslutsfattande i ett expertgruppsmöte”. Ingår i: *Språk i skola, på fritid och i arbetsliv: Aktuella arenor för svensk forskning inom tillämpad språkvetenskap*/[red.] Pia Sundqvist; Christian Waldmann; Boglárka Straszer; Birgitta Ljung Egeland, ASLA, Svenska föreningen för tillämpad språkvetenskap, 2022, s. 265–286

Byrman Y. & Nord, A. 2020. ”… jag vill att vi väntar med den diskussionen …” : Terminolog och ämnesexperter i samarbete. I ASLA 2020, Göteborgs universitet, 23–24 april 2020, http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-421002

ISO/TS 22287:2019: *Health informatics – Workforce roles and capabilities for terminology and terminology services in healthcare (term workforce)*

Att skapa ordlistor på finska och på meänkieli – två nationella minoritetsspråk med olika förutsättningar

I detta föredrag ska vi redogöra för hur språkvårdarna i finska och meänkieli på Isof arbetar med att skapa termer och ordlistor på dessa två nationella minoritetsspråk med olika förutsättningar.

Språkrådets svensk-finska förvaltningsordlista är drygt tio år gammal. När uppdatering blev aktuell på grund av förändringar i samhället, uppkom tanken att även inkludera meänkieli i ordlistan.

Finska och meänkieli är två av Sveriges fem nationella minoritetsspråk sedan år 2000. Situationen för dessa två minoritetsspråk skiljer sig åt. Finskan som talas som majoritetsspråk i Finland är ett standardiserat språk med etablerat språkvårds- och terminologiarbete både i Finland och i Sverige, medan standardiseringen av meänkieli pågår.

Sverigefinskt språkvårds- och terminologiarbete har bedrivits i Sverige i organiserad form sedan 1975. Det har framför allt handlat om att skapa finska ekvivalenter till svenska samhällstermer som beskriver begrepp som inte har en motsvarighet i Finland.

Språkrådet har haft språkvårdare i meänkieli sedan 2018. Under senare år har behovet av förvaltningsterminologi på meänkieli uppmärksammats bland meänkielitalare.

När det gäller att ta fram nya samhällstermer på finska respektive på meänkieli skiljer sig förutsättningarna åt. Medan det på finska ofta går att få hjälp av finskan i Finland vid skapandet av nya sverigefinska termer behöver man på meänkieli i allmänhet skapa termerna från grunden samt ta hänsyn till olika språkliga överväganden och stavningsvarianter. Utvecklingen av meänkieli kan inte hanteras på samma sätt som stora standardiserade språk.

Föredragshållare: Tarja Larsson och Elina Kangas, språkvårdare i finska och meänkieli, Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen, Sverige

Författare: Riina Heikkilä, Tarja Larsson, Meri Alarcón och Elina Kangas

Nyckelord: finska, meänkieli, förvaltningsordlista, ordlista, språkstandardisering, terminologi

Vetenskapstermbanken i Finland i samhällets tjänst

Vi diskuterar Vetenskapstermbanken i Finland med tanke på dess samhälleliga genomslag nu när termbankens nättjänst som baserar sig på Semantisk Mediawiki har fungerat i 10 år. Termbanken är ett hjälpmedel för forskningens samhälleliga genomslag och flerspråkighet. Vetenskapstermbanken skapades med utgångspunkt i det språkpolitiska handlingsprogrammet Finska språkets framtid (Suomen kielen tulevaisuus, 2009), där det konstaterades att terminologin är ett centralt mål som behöver utvecklas om och när man vill att nationalspråken används inom vetenskap och utbildning. Vetenskapens termer sprids i medierna och i allmänspråket, så frågan gäller, på vilka språk och hur man kan tala om utveckling i ett samhälle vars verksamhet baserar sig på forskningsbaserad vetenskap. Också kunskapskällans pålitlighet har ett värde i sig.

Termbanken är en del av forskningsinfrastrukturnätverket FIN-CLARIAH och enligt Google Analytics har den ungefär 4000 användare per dag. År 2022 fanns det nästan 1,9 miljoner besök på webbsidorna. Användarenkäten hösten 2019 visar att termbanken används av personer i olika åldrar från skolelever till pensionärer, och att också behovet av kunskap varierar så att en tredjedel av användarna utnyttjar termbanken för allmän informationssökning. För tillfället omfattar termbanken ungefär 50 discipliner eller fackområden, vilket utgör en tredjedel av alla fackområden. Det finns ungefär 44 500 begreppssidor. Nischad sourcing (niche sourcing) som utnyttjas inom termarbetet har ännu inte nått den kritiska massan bland forskare, även om över tusen experter ingår i arbetet. Några fondfinansieringar har bidragit till att öka innehållet och antalet användare, men bristen på kontinuitet är ett problem.

Tieteen termipankki yhteiskunnan palveluksessa

Tarkastelemme Tieteen termipankkia sen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta nyt, kun termipankin Semanttiseen MediaWikiin perustuva verkkopalvelu on toiminut 10 vuotta. Termipankki on apuväline tutkimuksen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen ja monikielisyyteen. Sen perustamisen lähtökohtana oli kielipoliittinen toimintaohjelma Suomen kielen tulevaisuus (2009), jossa termistö todettiin keskeiseksi kehittämistä vaativaksi kohteeksi, jos ja kun halutaan, että kansalliskieliä käytetään tieteessä ja koulutuksessa. Tieteen termit leviävät mediaan ja yleiskieleen, joten kysymys on siitä, millä kielillä ja miten kehityksestä voidaan puhua yhteiskunnassa, jonka toiminta perustuu tutkittuun tietoon. Tietolähteen luotettavuus on myös erityinen arvo.

Termipankki on osa FIN-CLARIAH-tutkimusinfrastruktuuriverkostoa, ja sillä on Google Analyticsin mukaan noin 4000 päivittäistä käyttäjää. Sivukatseluita oli lähes 1,9 miljoonaa vuonna 2022. Käyttäjäkysely syksyltä 2019 osoittaa, että termipankkia käyttävät kaikenikäiset koululaisista eläkeläisiin ja myös tiedontarpeet ovat moninaiset, liki kolmannes käytti termipankkia yleiseen tiedonhakuun. Termipankissa on tällä hetkellä mukana noin 50 tieteenalaa tai erikoisalaa, mikä on kolmannes kaikista tieteenaloista. Käsitesivuja on noin 44 500. Termityön muotona rajoitettu talkoistaminen (niche sourcing) ei ole vielä saavuttanut tutkijoiden kriittistä massaa, vaikka mukana on yli tuhat

asiantuntijaa. Pari merkittävää säätiörahoitusta on kartuttanut sisältöjä ja kävijämääriä, mutta jatkuvuuden puute on ongelma.

Föredragshållare/Lehtorit: Tiina Onikki-Rantajääskö och Harri Kettunen

Nyckelord/Avainsanat: nischad sourcing, språkpolitik, vetenskapstermbanken

Källor/Lähteitä:

Vetenskapstermbanken/Tieteen termipankki:
https://tieteentermipankki.fi/wiki/Termipankki:Etusivu/sv

Enqvist, J. & Pitkänen-Heikkilä, K. & Onikki-Rantajääskö, T. 2021: Terminology Work as Open, Communal and Collaborative Crowdsourcing Practice of Academic Communities. - Terminology (Special issue: Terminology as a Societal Resource: Possibilities and Responsibilities in a Changing World).

Terminologiudvikling i Grønland

Der er tre personer der arbejder med terminologi i Oqaasileriffik (Grønlands Sprogsekretariat) - én på fuldtid og to på deltid. Oqaasileriffik varetager sekretariatsfunktionerne for de af Inatsisartut (Landstinget) og Naalakkersuisut (Grønlands Selvstyre) nedsatte nævn, som på nuværende tidspunkt er: Oqaasiliortut (Grønlands Sprognævn/Sprognævnet) og Nunat Aqqinik Aalajangiisartut (Grønlands Stednavnenævn). Pt. er Tuperna Møller en repræsentant for Oqaasileriffik i Nordterms styregruppe siden 2021.

Oqaasileriffik købte licens til i-Term og i-Portal i 2019 og anvender dem for at formidle godkendte termer af Sprognævnet til samfundet via https://taaguutit.iterm.dk/. Den blev tilgængeligt for alle i februar 2021.

Den terminologiske metode, der følges af Sprognævnet er anderledes end de andre nordiske lande. Terminologibehovet er stort, der mangles grønlandske fagudtryk på mange områder, og ressourcerne er begrænset. Af den grund er metoden tilpasset til den grønlandske sprogsituation.

Terminologiudviklingsprocessen foregår på to forskellige måder, hvor fageksperterne og medarbejderne i Oqaasileriffik samarbejder for at udvikle termer. Sprognævnet har autorisationsmyndigheden omkring termer. Disse skal sendes til godkendelse hos Sprognævnet, når de er færdigudviklet af fagpersonerne. Sprognævnet har udarbejdet en prioriteringsliste over termer, der skal godkendes i 2021 og frem til 2024.

Foreholder: Tuperna Møller, Oqaasileriffik – tuperna@oqaasileriffik.gl

Nøgleord: *terminologiudvikling, den terminologiske metode, terminologiudviklingsprocessen*

Referencer: Godkendte termer; http://taaguutit.iterm.dk

KTH:s terminologiarbete

KTH (Kungliga Tekniska högskolan) är ett internationellt universitet och en svensk myndighet. KTH:s ambition är att vara tvåspråkigt - svenska och engelska ska användas sida vid sida. Sedan 2010 har KTH en språkpolicy som bland annat säger att parallellt med det engelska fackspråket ska svenskt fackspråk skapas och vidmakthållas inom alla KTH:s forsknings- och utbildningsområden. För att främja utvecklingen och spridningen av svenska facktermer rekommenderas att docentpresentationer hålls på svenska. Varje exjobbsrapport och doktorsavhandling ska inkludera sammanfattning både på svenska och engelska.

Arbete pågår med att uppdatera språkpolicyn. I den nya versionen uttalas att varje KTH-kurs, oavsett nivå, bör tillhandahålla en lista med svenska och engelska termer för kursens nyckelbegrepp. Lärare bör sträva efter att i sin undervisning på svenska använda och lära ut svenska facktermer och i samarbete med kolleger inom och utanför KTH skapa svenska facktermer för nya företeelser. Lärare ska uppmuntras att sprida användningen av goda svenska facktermer, t.ex. genom Wikipediaartiklar.

På KTH finns en språkkommitté som bland annat tillhandahåller och ständigt utvecklar KTH-ordboken, en svensk-engelsk lista med termer för det administrativa språket vid KTH. Vid varje möte diskuterar språkkommittén nya termer som sedan införs i KTH-ordboken. Ordboken används som riktlinje för KTH-språket och är inlagd i verktyget som automatiskt översätter kursplaner på KTH till engelska.

I föredraget redogör vi för hur KTH försöker få medarbetare att använda enhetliga termer i sin kommunikation internt och med omvärlden, få studenter att behärska ämnesterminologin både på svenska och engelska och få lärare, forskare och examensarbetare att utveckla svenska termer för nya företeelser inom ämnesområdet och sprida dessa.

Föredragshållare: Viggo Kann och Ida Pinho, KTH (Kungliga Tekniska högskolan)

Nyckelord: tvåspråkigt universitet, språkpolicy, språkkommitté, universitetsadministrativ termlista, facktermer

Referenser:

KTH:s språkpolicy, 2010.

KTH:s språkkommittés webbplats.